

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ В ОЦІНЦІ МІСЦЕВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

Ткалич М. Г.,

*докторка психологічних наук, професорка,
професорка кафедри психології
Запорізького національного університету;
директорка
Дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб»
ORCID ID: 0000-0003-4101-9659
tkalych@ratinggroup.ua*

Кротевич Є. В.,

*аспірант кафедри соціології
Національного університету «Києво-Могилянська академія»;
аналітик
Дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб», Соціологічної групи Рейтингу
ORCID ID: 0009-0007-0331-8945
e.krotevych@ukma.edu.ua, krotevych@ratinggroup.ua*

Кузьменко Г. О.,

*аспірант факультету соціальних наук і соціальних технологій
Національного університету «Києво-Могилянська академія»;
експерт
Дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб»;
начальник відділу комунікацій
Соціологічної групи Рейтингу
ORCID ID: 0000-0002-2436-068X
h.kuzmenko@ukma.edu.ua, kuzmenko@ratinggroup.ua*

Шевченко А. А.,

*студент магістратури факультету соціології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
аналітик
Дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб», Соціологічної групи Рейтингу
ORCID ID: 0009-0008-8857-8232
acad.artem.shevchenko@gmail.com*

У статті представлено результати другої хвилі дослідження Індексу місцевого благополуччя (n= 9681) з метою виявлення динаміки змін від 2023 до 2024 рр. Увага до гендерної складової зумовлена рядом теоретичних та емпіричних публікацій, присвячених гендерним відмінностям за такими показниками як задоволеність життям, балансу робота – життя, рівень щастя, якість життя, суб'єктивне благополуччя. В роботі розглянуто дослідницький потенціал складових критеріїв Індексу місцевого благополуччя на прикладі аналізу гендерних особливостей оцінки місцевого благополуччя.

Метою статті є визначення гендерних відмінностей в оцінці місцевого благополуччя, враховуючи такі показники як економічні можливості, емоційне сприйняття, цивільну безпеку, впорядкованість, освіта та медицина за результатами друга хвилі досліджень Рейтингу регіонів України за індексом місцевого благополуччя. Відповідно було сформульовано 6 дослідницьких гіпотез відносно основних критеріїв Індексу. Теоретична база Індексу місцевого благополуччя ґрунтується на дослідженнях зі сфер психології, соціології, урбаністичних студій та благополуччя. Особливістю теоретичної моделі, на якій ґрунтується індекс, є уможливлення порівняння міських та сільських населених пунктів.

В статті проаналізований загальний Індекс та виявлені гендерні відмінності. Статистичний аналіз даних підтверджує, що загальний рівень Індексу місцевого благополуччя не демонструє статистично

значущих гендерних відмінностей. Однак, оцінка емоційного сприйняття, економічних можливостей і цивільної безпеки свідчать про наявність статистично значущих відмінностей в оцінках чоловіків і жінок. В подальшому особливу увагу слід приділити вивченню довгострокового впливу військових дій на сприйняття благополуччя та можливі адаптаційні механізми для різних соціальних груп.

Ключові слова: благополуччя, місцеве благополуччя, дослідження міста, дослідження сільських територій, гендерні відмінності, економічні можливості, емоційне сприйняття, цивільна безпека, впорядкованість, базові потреби.

Вступ. У 2023 році у попередніх публікаціях нами було представлено рейтинг регіонів України за індексом місцевого благополуччя (ІМБ) на основі загальнонаціонального опитування (n=8572) (Ткалич, Кротевич, 2024). Наприкінці 2024 року Rating Lab за підтримки Соціологічної групи "Рейтинг" провела другу хвилю дослідження з метою виявлення змін у рівні місцевого благополуччя в населених пунктах України. Базуючись на результатах дослідження у 2024 році, дослідницька команда пропонує розглянути дослідницький потенціал складових критеріїв Індексу місцевого благополуччя на прикладі аналізу гендерних особливостей оцінки місцевого благополуччя.

Теоретична модель. Теоретична база Індексу місцевого благополуччя ґрунтується на дослідженнях зі сфер психології, соціології, урбаністичних студій та благополуччя (Ткалич, Кротевич, 2024). Зокрема, були розглянуті дослідження взаємозв'язку фізичних та соціальних аспектів міських просторів (Burgess, 1925), процесів трансформації міст (Wacquant, Wilson, 1989), їх естетики (Zukin, 1995; Nia, 2021), безпеки в містах (Harvey, 2003; Merry, 2001; Mele, 2011; Shekhar et al, 2019), емоційного сприйняття населеного пункту (Міхно, 2020; Резван, 2024).

Особливістю теоретичної моделі, на якій ґрунтується індекс є уможливлення порівняння міських та сільських населених пунктів (Ткалич, Кротевич, 2024). Це завдання було вирішене завдяки включенню до індексу рівня забезпечення базових потреб людини у населеному пункті: освіти (Оксамитна, 2011), медицини (Голвазін, 2016), та іншої соціальної інфраструктури (Газуда та ін., 2015).

Остаточо сформована модель має п'ятивимірну структуру, до якої входять емоційне сприйняття, економічні можливості, впорядкованість, цивільна безпека та забезпечення базових потреб в населеному пункті (Ткалич, Кротевич, 2024). Ця модель була емпірично верифікована та валідизована у статті "Індекс місцевого благополуччя: теоретична модель та валідизація методики дослідження" (Ткалич, Кротевич, 2024). Автори провели перевірки на критеріальну та конструктну валідність сформованого дослідницького інструменту за допомогою експлораторного, конфірмаційного факторного аналізу.

У згаданій публікації поза увагою дослідницької команди залишилися гендерні особливості оцінки місцевого благополуччя, тому в цій статті ми прагнемо детальніше розкрити цей диференціюючий фактор. Увага до гендерної складової зумовлена рядом теоретичних та емпіричних публікацій, присвячених гендерним відмінностям за такими показниками як задоволеність життям (Joshi, 2020), балансу робота – життя (Tkalych et al., 2020), рівень щастя (Joshi & Jovanović, 2018), якість життя (Fodor et al., 2011), суб'єктивне благополуччя (Batz & Tay, 2018). Оскільки Індекс місцевого благополуччя є концептуально близьким до зазначених показників, слід розглянути диференціюючі можливості гендеру в його перспективі.

Мета – визначити гендерні відмінності в оцінці місцевого благополуччя, враховуючи такі показники як економічні можливості, емоційне сприйняття, цивільну безпеку, впорядкованість, освіта та медицина за результатами друга хвилі досліджень Рейтингу регіонів України за індексом місцевого благополуччя.

Гіпотези дослідження

H₁: Існують відмінності в середніх оцінках рівня місцевого благополуччя серед чоловіків та жінок.

H_{2a}: Існують відмінності в середніх оцінках емоційного сприйняття населеного пункту серед чоловіків та жінок.

H_{2b}: Існують відмінності в середніх оцінках рівня впорядкованості населеного пункту серед чоловіків та жінок.

H_{2c}: Існують відмінності в середніх оцінках економічних можливостей в населеному пункті серед чоловіків та жінок.

H_{2d}: Існують відмінності в середніх оцінках рівня цивільної безпеки населеного пункту серед чоловіків та жінок.

H_{2e}: Існують відмінності в середніх оцінках рівня освіти і медицини в населеному пункті серед чоловіків та жінок.

Методика. Друга хвиля дослідження Рейтингу регіонів України за індексом місцевого благополуччя включила в себе опитування 9681 респондентів, або мінімум 354 респонденти на область (проживання респондента станом на момент опитування). Цільовою аудиторією опитування стало населення України віком від 18 років і старше в 22 областях та м. Києві, яке має доступ до інтернету і користується смартфоном. У структури вибірки чоловіки складають 45% (n = 4136), а жінки – 55% (n = 5064 жінок). Опитування не включає ТОТ Херсонської та Запорізької обл., території Донецької, Луганської областей та АР Криму. Результати зважені по кожній області та по Україні загалом з використанням актуальних даних Державної служби статистики. Опитування проводилося методом CAWI з 24 листопада по 8 грудня 2024 за допомогою випадкового відбору респондентів через таргетовані оголошення в месенджерах та соціальних мережах. Аналіз результатів дослідження включає порівняння середніх між групами за статтю та типом населеного пункту з використанням порівняння середніх між двома групами.

Результати дослідження. Якщо говорити в цілому про динаміку змін у сприйнятті (оцінці) місцевого благополуччя з 2023 по 2024 рр., Індекс місцевого благополуччя знизився на 0,09 пунктів: з 0,08 у 2023 році до -0,01 у 2024. Більшість вимірюваних критеріїв були оцінені нижче, ніж минулоріч (винятком є економічні можливості, які зазнали мінімальних покращень), зокрема помітно нижчі оцінки отримав критерій емоційного сприйняття – 0,45 у 2024 році порівняно з 0,68 у 2023 (рис. 1).

Оцінка населеного пункту за критеріями:

Рис. 1. Оцінка складових ІМБ: динаміка 2023 до 2024 рр.

Також у звіті, присвяченому результатам дослідження (Rating Lab, 2025), ми розглянули відмінності оцінок місцевого благополуччя за наступними ознаками: тип населеного пункту, вік, дохід; побудували рейтинг областей України за показниками індексу, за кожним критерієм-складником індексу. З'ясувалося, що тренди, характерні для вимірювання 2023 року, не втратили актуальності і в 2024: значення Індексу місцевого благополуччя в обласних центрах найбільше (0,4), у містах – помітно нижче (-0,2), а в селах – найнижче (-0,3); оцінки місцевого благополуччя знижуються з віком; оцінка місцевого благополуччя позитивно корелює з фінансовим становищем людини. Цього року до трійки регіонів з найвищим значення Індексу увійшли м. Київ (0,7), Харківська (0,4) та Львівська (0,3) області (у 2023 році до трійки увійшли м. Київ, Львівська та Івано-Франківська області). Натомість трійку регіонів з найнижчим місцевим благополуччям очолили Херсонська (-1,1), Запорізька (-0,6) і (-0,4) Сумська області (нижні сходинки рейтингу не зазнали змін після заміру в 2023 році).

Початковим етапом перевірки основних дослідницьких гіпотез є тестування розподілів та гомогенності дисперсії досліджуваних залежних змінних: Індексу місцевого благополуччя, рівня емоційного сприйняття в населеному пункті, рівня економічних можливостей в населеному пункті, рівня впорядкованості населеного пункту, рівня цивільної безпеки та рівня освіти і медицини. Усі досліджувані

змінні виміряні на шкалі від -3 до +3, де -3 позначає найнижчий рівень показника, а +3 – найвищий. Характер розподілу усіх залежних змінних, використаних в цьому дослідженні, не відповідає вимогам нормальності (таблиця 1).

Таблиця 1

Результати тестування нормальності розподілу залежних змінних			
Тести нормальності розподілу			
	Kolmogorov-Smirnov		
	Statistic	df	Sig.
ІМБ	0,021	9200	0,000
Емоційне сприйняття	0,050	9200	0,000
Впорядкованість	0,041	9200	0,000
Економічні можливості	0,083	9200	0,000
Цивільна безпека	0,073	9200	0,000
Освіта і медицина	0,078	9200	0,000

Також було виявлено, що більшість залежних змінних не мають рівних дисперсій, однак змінна рівня емоційного сприйняття виконує ці умови (див. таблиця 2). Зважаючи на ці результати, було прийнято рішення використовувати непараметричні статистичні критерії (Mann-Whitney U) для перевірки дослідницьких гіпотез.

Таблиця 2

Результати тестування гомогенності дисперсій залежних змінних					
Тестування гомогенності дисперсій					
		Levene Statistic	df1	df2	Sig.
ІМБ	На основі середнього	0,095	1	9198	0,758
Емоційне сприйняття	На основі середнього	11,940	1	9198	0,001
Впорядкованість	На основі середнього	1,599	1	9198	0,206
Економічні можливості	На основі середнього	0,258	1	9198	0,612
Цивільна безпека	На основі середнього	2,121	1	9198	0,145
Освіта і медицина	На основі середнього	0,420	1	9198	0,517

Гіпотези $H_1 - H_{2e}$ стверджували про наявність статистично значущих відмінностей між чоловіками та жінками в оцінках рівня місцевого благополуччя загалом та окремих його аспектах. Середній рівень ІМБ та середні оцінки впорядкованості та рівня освіти й медицини є дуже близькими та не демонструють змістовних відмінностей в оцінках чоловіків та жінок (рис. 2).

З іншого боку, візуалізація попередньо демонструє, що в середньому жінки мають дещо більш позитивне емоційне сприйняття населеного пункту, ніж чоловіки (0,52 порівняно з 0,37 серед чоловіків, різниця – 0,15 пунктів). При цьому, чоловіки дають більш позитивні оцінки за показником цивільної безпеки (у середньому 0,29 у чоловіків порівняно з 0,14 серед жінок, різниця – 0,15 пунктів). Середня оцінка економічних можливостей має від'ємне значення як у чоловіків, так і жінок, але чоловіки загалом дають дещо більш позитивну оцінку за цим критерієм (-0,75 серед чоловіків і -0,89 серед жінок, різниця складає 0,14 пунктів). Однак статистичну верифікацію цим судженням надає статистичний тест за критерієм Mann-Whitney U.

Середні ранги показників у межах тестування Mann-Whitney U (таблиця 3) підтверджують тенденції, згадані вище. Найбільше вирізняють відмінності в оцінках цивільної безпеки (288,51), найменше – в загальному LWBI (16,78).

Ключові результати тесту Mann-Whitney U (таблиця 4) підтверджують, що відмінності дійсно не спостерігаються на рівні загального Індексу місцевого благополуччя ($p = 0,76$). Відмінності в оцінках

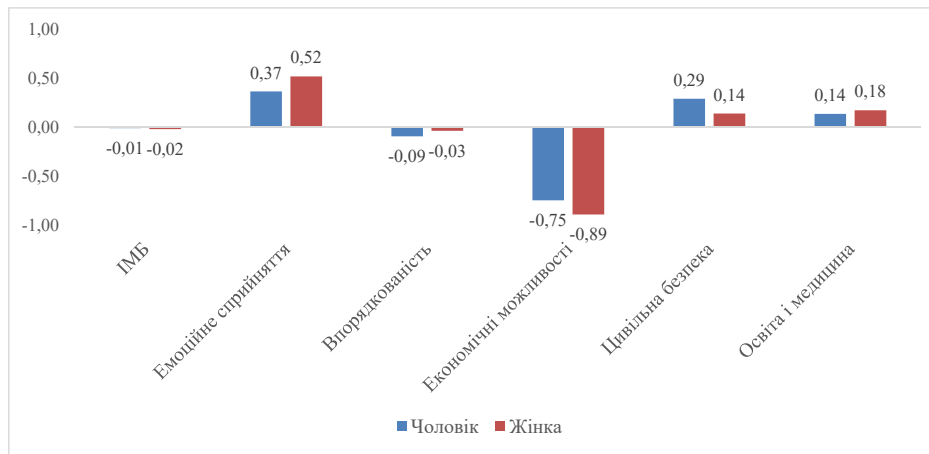

Рис. 2. Середні значення Індексу місцевого благополуччя та його складових за статтю

Таблиця 3

Середні ранги показників у групах чоловіків і жінок (Mann-Whitney U test)

Показники	Чоловіки	Жінки	Різниця (ч-ж)
Емоційне сприйняття	4356,66	4627,88	-271,22
Впорядкованість	4445,82	4548,34	-102,52
Економічні можливості	4617,85	4394,86	222,99
Цивільна безпека	4652,48	4363,97	288,51
Освіта та медицина	4446,52	4547,71	-101,19
LWBI	4508,87	4492,09	16,78

впорядкованості та рівень освіти і медицини формально не підтверджують статистично значущі різниці між групами чоловіків і жінок, хоча й наближаються до значимих ($p = 0,06$). Таким чином, гіпотези H_1 , а також H_{2b} і H_{2e} спростовуються, оскільки значення статистичної значущості показника Mann-Whitney U перевищує граничне значення в 0,05.

Таблиця 4

Результати тестування різниць середніх у оцінках місцевого благополуччя та його окремих складових серед чоловіків та жінок

Статистики перевірки						
	ІМБ	Емоційне сприйняття	Впорядкованість	Економічні можливості	Цивільна безпека	Освіта і медицина
Mann-Whitney U	10052218,50	9481657,00	9859957,00	9589815,00	9442897,00	9862946,50
Wilcoxon W	21364364,50	18485303,00	18863603,00	20901961,00	20755043,00	18866592,50
Z	-0,31	-4,95	-1,87	-4,08	-5,27	-1,85
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,76	0,00	0,06	0,00	0,00	0,06

Однак результати для емоційного сприйняття, економічних можливостей і цивільної безпеки свідчать про наявність статистично значущих відмінностей в оцінках чоловіків і жінок ($p < 0,01$ для всіх трьох показників). Отже, гіпотези H_{2a} , H_{2c} , H_{2d} підтверджуються. Серед трьох змінних, які демонструють статистично значущі різниці між оцінками чоловіків і жінок, найбільші відмінності простежуються за цивільною безпекою ($Z = -5,27$; середній ранг = 288,51; чоловіки мають більш позитивні оцінки). На другому місці – емоційне сприйняття ($Z = -4,95$; середній ранг = -271,22; жінки показують більш позитивне ставлення). Відносно менші відмінності – за оцінкою економічних можливостей ($Z = -4,08$; середній ранг = 222,99; чоловіки більш позитивно оцінюють).

Висновки. Результати дослідження свідчать про загальне зниження Індексу місцевого благополуччя (ІМБ) у 2024 році порівняно з 2023 роком. Більшість критеріїв, що визначають місцеве

благополуччя, отримали нижчі оцінки, за винятком економічних можливостей, які продемонстрували незначні покращення. Особливо помітне зниження спостерігається у категорії емоційного сприйняття, що може вказувати на зростання невдоволеності населення рівнем їх благополуччя в населеному пункті і можливо психологічним виснаженням на кінець 3 року повномасштабного вторгнення.

Статистичний аналіз даних підтверджує, що загальний рівень Індексу місцевого благополуччя не демонструє статистично значущих гендерних відмінностей. Формально не підтверджені значущі відмінності в оцінках впорядкованості, освіти та медицини, хоча значення $p = 0,06$ вказує на тенденцію до таких розбіжностей. Таким чином, отримані результати не підтримують гіпотезу H1, а також H2b і H2e. Оцінка емоційного сприйняття, економічних можливостей і цивільної безпеки свідчать про наявність статистично значущих відмінностей в оцінках чоловіків і жінок ($p < 0,01$ для всіх трьох показників): емоційне сприйняття у жінок краще, чоловіки вище оцінюють економічні можливості та цивільну безпеку. Отже, гіпотези H_{2a} , H_{2c} , H_{2d} підтверджуються.

Враховуючи загальне зниження ІМБ та значне погіршення емоційного сприйняття, важливим напрямом майбутніх досліджень є аналіз психологічного благополуччя населення та чинників, що сприяють його виснаженню. Особливу увагу слід приділити довгостроковому впливу військових дій на сприйняття благополуччя та можливі адаптаційні механізми для різних соціальних груп.

Tkalych M., Krotevych Ye., Kuzmenko H., Shevchenko A. Gender differences in assessing local well-being

The article presents the results of the second wave of the Local Well-being Index study ($n = 9681$) in order to identify the dynamics of changes from 2023 to 2024. Attention to the gender component is motivated by a number of theoretical and empirical publications devoted to gender differences in such indicators as life satisfaction, work-life balance, level of happiness, quality of life, subjective well-being. The paper examines the research potential of the constituent criteria of the Local Well-being Index using the example of the analysis of the gender characteristics in the assessment of local well-being.

The purpose of the article is to determine gender differences in the assessment of local well-being, taking into account such indicators as economic opportunities, emotional perception, public safety, orderliness, education and health care based on the results of the second wave of research on the Rating of Regions of Ukraine by the Local Well-being Index. Accordingly, 6 research hypotheses were formulated regarding the main criteria of the Index. The theoretical basis of the Local Well-being Index is based on research in the fields of psychology, sociology, urban studies, and well-being. A feature of the theoretical model on which the index is based is the ability to compare urban and rural settlements.

The article analyzes the overall Index and identifies gender differences. Statistical analysis of the data confirms that the overall level of the Local Well-being Index does not demonstrate statistically significant gender differences. However, the assessment of emotional perception, economic opportunities and public safety indicate the presence of statistically significant differences in the assessments of men and women. In the future, special attention should be paid to studying the long-term impact of military actions on the perception of well-being and possible adaptation mechanisms for different social groups.

Key words: well-being, local well-being, urban studies, rural areas studies, gender differences, economic opportunities, emotional perception, public safety, orderliness, basic needs.

Література:

1. Газуда, Л.М., Готько, Н.М., Лалакулич, М.Ю. (2015). *Розвиток сільських територій: монографія*. Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А. М.
2. Голвазін, О. М. (2016). Територіальна нерівність у доступі до базових послуг в Україні: сучасний стан і шляхи подолання. *Стратегічні пріоритети*, 3, 130-137. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_17
3. Міхно Н.К. (2020) Місто як емоційний простір: теоретико-соціологічний аналіз. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. Т. 23, No 3. С.82–89. <https://doi.org/10.15421/172028>
4. Оксамитна, С.М. (2011). *Міжгенераційна класова та освітня мобільність*. Київ.
5. Резван О.О. (ред) (2024) *Соціально-психологічний супровід у мегаполісі: колективна монографія*. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 342 с.
6. Рейтинг регіонів за Індексом місцевого благополуччя та міграційні настрої: 2024. *Rating Lab*. <https://ratinglab.org/research/local-well-being-index-rating-ukrainian-regions-migration-attitudes-2024>

7. Ткалич М.Г., Кротевич Є.В. Індекс місцевого благополуччя: теоретична модель та валідація методики дослідження. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2024. Випуск 1(61). С. 15–24. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.1\(61\).306742](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.1(61).306742)
8. Batz, C., & Tay, L. (2018). Gender Differences in Subjective Well-Being. In E. Diener, S. Oishi, & L. Tay (Eds.), *Handbook of Well-Being* (pp. 1–15). DEF Publishers.
9. Burgess, E. W. (1925). The Growth of the City: An Introduction to a Research Project. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 91–99).
10. Fodor, E., Lane, L., Schippers, J., van der Lippe, T. (2011). Gender Differences in Quality of Life. In: Bäck-Wiklund, M., van der Lippe, T., den Dulk, L., Doorne-Huiskes, A. (eds) *Quality of Life and Work in Europe*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230299443_9
11. Harvey, D. (2003). The Right to the City. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 429–432).
12. Joshanloo, M., & Jovanović, V. (2020). The relationship between gender and life satisfaction: Analysis across demographic groups and global regions. *Archives of Women's Mental Health*, 23(3), 331–338. <https://doi.org/10.1007/s00737-019-00998-w>
13. Mele, C. (2011). Casinos, Prisons, Incinerators, and Other Fragments of Neoliberal Urban Development. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 415–422).
14. Merry, S. E. (2001). Spatial Governmentality and the New Urban Social Order: Controlling Gender Violence through Law. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 393–400).
15. Nia, A. H (2021). The Role of Urban Aesthetics on Enhancing Vitality of Urban Spaces. *Khulna University Studies*, 18(2), 59–77. DOI: <https://doi.org/10.53808/KUS.2021.18.02.2112-E>
16. Shekhar, Himanshu & Schmidt, J. & Wehling, Hans-Werner. (2019). Exploring wellbeing in human settlements – a spatial planning perspective. *Habitat International*, 87, 66–74. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.04.007>
17. Tkalych, M., Snyadanko, I., Guba, N., Zhelezniakova, Yu. (2020) Social and psychological support for personnel in organizations: work-life balance programmes. *Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*, Vol. 8, # 2, pp. 159–166. <https://doi.org/10.6000/2292-2598.2020.08.02.10>
18. Wacquant, L. J. D., Wilson, W. J. (1989). The Cost of Racial and Class Exclusion in the Inner City. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 182–191).
19. Zukin, S. (1995). Whose Culture? Whose City?. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 349–357).

Стаття надійшла до редакції 02.04.2025

Стаття рекомендована до друку 08.04.2025